PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA

pääsihteeri Karanko 6.3.2024

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON SELVITYKSESTÄ SUOMEN AVAINTAVOITTEIKSI EU:SSA VAALIKAUDELLE 2024 – 2029 (E 58/2023 vp)

Yleistä

Tuemme Suomen kantaa ja jaamme näkemyksen siitä, että Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehitys ja arvoyhteisö. Näemme positiivisena Suomen kannan proaktiivisen luonteen sekä ymmärryksen toimimisesta Suomen tavoitteiden edistämiseksi. Suomen yhtenä prioriteettina on Euroopan kokonaisturvallisuuden parantaminen. Korostamme, että suomalainen ja eurooppalainen puolustus- ja turvallisuusratkaisuja tuottava teollisuus tukee myös eurooppalaista kokonaisturvallisuutta voimakkaasti ja sen vahvistaminen on siten ensiarvoisen tärkeää.

Keskitymme lausunnossamme selvityksen kokonaisturvallisuutta käsittelevään lukuun, ja aiheenamme on EU:n puolustusteolliset aloitteet. Toteamme kuitenkin yleisesti, että kannatamme vahvasti selvityksen vaatimusta EU-säätelyn selkeydestä ja laadusta sekä unionin ja jäsenmaiden keskeisen toimivallan jaon kunnioittamisesta. Nämä ovat erittäin ajankohtaisia ja tärkeitä kysymyksiä myös puolustussektorilla.

Huomautamme lisäksi, että Suomen avaintavoitteiden saavuttaminen puolustusyhteistyön ja kokonaisturvallisuuden osalta edellyttää Suomen kantojen koordinoitua valmistelua yli hallinnonalojen sekä sidosryhmiä, kuten teollisuutta ja tutkimuslaitoksia, kuullen. Puolustusministeriön tulee johtaa valmistelua muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien tuella. Toimintaan tulee osoittaa riittävät resurssit.

Kokonaisturvallisuus ja vahvempi Eurooppa

1) Jaamme luvussa esitetyt näkemykset tietyin painotuksin.

> <u>Esitämme, että Suomi ottaa vahvemmin huomioon suomalaisen puolustus- ja turvallisuusteollisuuden aseman ja tärkeyden kannoissaan.</u>
>
> Komissio julkaisi Euroopan puolustusteollisuusstrategiansa (European Defence Industrial Strategy, EDIS) sekä uuden puolustusteollisuusohjelmansa (European Defence Industrial Program, EDIP) 5.3.2024. Tätä kirjoittaessa strategia ja ohjelma ovat vielä analysoimatta.
>
> Komissio esittelee kunnianhimoisia tavoitteita ja toimia Euroopan puolustusteollisuuden kehittämiseksi ja tuotantokapasiteetin nostamiseksi.

Tavoitteista osa vaikuttaa kannatettavilta (esim. G2G kauppatavan kehittäminen) ja osa haasteellisilta (esim. toimitusvarmuus ja yhteishankinnat).

Haasteena kokonaisuudessa on mm. Komission ja jäsenmaiden välisen toimivallan sekä EU:n ja Naton välisen yhteistyön häilyvä raja. Komissio on erikseen ilmoittanut, ettei sillä ole pyrkimystä oman toimivaltansa ylittämiseen. Puolustuksen suorituskykyjen kehittäminen ja sitä tukeva teollinen kapasiteetti on kuitenkin keskeinen osa jäsenmaiden puolustussuunnittelua. Siten rajanveto toimivallan suhteen on haastava ja esitykset mm. tuotannon priorisointimekanismeista voivat olla haitallisia mm. Suomen huoltovarmuustoiminnalle sekä yritysten ja Puolustusvoimien väliselle sopimuksiin pohjautuvalle yhteistyölle. Siten onkin tärkeää, että Komission esitykset perataan huolella ja että Suomen kannan perustana on nyt käsiteltävän selvityksen mukaisesti Suomen omien tavoitteiden edistäminen.

Puolustusmateriaalimarkkina on erittäin poliittinen ja protektionistinen. Puolustusteollisuuden historiaa leimaa lähes poikkeuksetta valtion omistajuus. Valtion strateginen intressi on säilynyt nyt jo pitkälti yksityistetyissä yrityksissä. Tämä näyttäytyy fragmentoituneena kysyntänä ja tarjontana, eikä tällainen toiminta edistä teknologista kehitystä tai kilpailukyvyn kehittämistä. Pienemmät jäsenmaat ovat tästä poikkeus ja Suomi on eurooppalaisessakin mittakaavassa poikkeuksellisen avoin markkina. Suomen tavoitteen tulisi siten olla eurooppalaisten yhteismarkkinoiden toimivuuden varmistaminen jo olemassa olevan säätelyn avulla. Keskeisimmät säädökset puolustusmateriaalialalla ovat Puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivi (2009/81/EY) sekä Sisäisten siirtojen direktiivi (2009/43/EY).

2) Kokonaisturvallisuusajattelussa Suomen tulee olla proaktiivinen toimija ja esimerkki

Suomi voisi toimia esimerkkinä kokonaisturvallisuusajattelussa ja eurooppalaista huoltovarmuuskonseptia kehitettäessä. Jäsenmailla on kuitenkin erilainen lähestymistapa ja näkemys kokonaisturvallisuudesta eikä yksi malli voi huomioida kaikkien erityispiirteitä. Suomella on paljon osaamista ja annettavaa myös yritystasolla. Suomen on lisäksi huolehdittava tarkasti myös siitä, ettei EU-tason toimilla romuteta toimivaa huoltovarmuusjärjestelmäämme. Tästä on näkyvissä merkkejä esim. CER-direktiivissä sekä edellä esitetyissä puolustusteollisuutta koskevissa aloitteissa. Olemme siten varauksellisia Euroopan puolustuksen huoltovarmuuden vahvistamisesta myös oikeudellisesti sitovien järjestelyiden muodossa.

pääsihteeri Karanko 6.3.2024

3) EU:n ja jäsenmaiden toimivallan sekä EU:n ja Naton yhteistyön ja toiminnan selkeys

Linjaukset EU:n puolustusyhteistyön syventämisestä ovat toki kannatettavia. Kaipaamme kuitenkin tarkempaa Suomen näkemystä EU:n ja Naton rooleista ja yhteistyöstä. Teollisuudelle on tärkeää, että samojen kokonaisuuksien lähes samanaikainen käsittely molemmissa organisaatioissa täydentäisi paremmin toisiaan.

4) Tuemme sitä, että Suomi edistää rahoituksen kohdentamista kokonaisturvallisuutta vahvistamiin toimiin.

Ennakoimme, että uuteen puolustusteolliseen strategiaan perustuen kyetään paremmin varmistamaan Euroopan puolustusrahaston (EDF) jatko nykyisen rahoituskauden (2021 – 2027) jälkeen. Tämä sekä nykyisen EDF-budjetin nostaminen tukisivat myös Suomen ja suomalaisen puolustusteollisuuden tavoitteita tulevaisuuden suorituskykyjen kehittämiseksi ja teollisuuden kansainvälisyyden vahvistamiseksi.

Sen sijaan on lyhytnäköistä siirtää rahoitusta EDF:stä nyt tarvittavien puolustustarvikkeiden yhteishankintoihin tai muihin Komission EDIS ja EDIP aloitteissaan esittämiin toimiin. Teknologisten kyvykkyyksien kehittäminen ei saa jäädä akuutin tarpeen jalkoihin.

Olemme tyytyväisiä siitä, että Suomen kantana on EU:n puolustusteollisuuden sisällyttäminen kestävän kehityksen taksonomiaan. Näemme, että tällaiset taksonomiat ovat mahdollisia vain turvallisissa yhteiskunnissa ja tätä turvaavat myös puolustus- ja turvallisuusteknologioita tuottavat yritykset.

5) Pidämme positiivisena aloitetta erillisen puolustusministerineuvostokokoonpanon perustamisesta. Puolustuskomissaarin sijasta näemme, että EU:n toimivaltaan kuuluu pikemmin puolustusteollisuuskomissaari.